

МОТИВИ КЪМ ПРОЕКТА НА ЗАКОН ЗА ПЛАТЕЖНИТЕ УСЛУГИ И ПЛАТЕЖНИТЕ СИСТЕМИ

Проектът на Закон за платежните услуги и платежните системи има за цел да въведе в българското законодателство изискванията на Директива 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 97/5/ЕО, на Директива 2000/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 година относно предприемането, упражняването и надзора над дейността на институциите за електронни пари и на Директива 98/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 година относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа.

С разпоредбите на Директива 2007/64/ЕО относно платежните услуги във вътрешния пазар, въведени със законопроекта, се цели създаването на съвременна и хармонизирана правна рамка на пазарите на платежни услуги в Европейската общност, която да подпомогне създаването на Единната зона за плащания в евро (Single Euro Payment Area - SEPA). Законопроектът въвежда пет категории доставчици на платежни услуги, които се подчиняват на единна правна рамка и изисквания към дейността им: а) банки; б) дружества за електронни пари; в) платежни институции; г) Европейската централна банка и националните централни банки на държавите - членки, когато не действат в качеството си на органи на парична политика, или на органи, осъществяващи публично-правни функции; д) лица, които имат право да предоставят пощенски парични преводи съгласно Закона за пощенските услуги. Установена е забрана за лица, които не са доставчици на платежни услуги да предоставят платежни услуги.

Сред изброените по-горе доставчици на платежни услуги, специално внимание е отделено на платежните институции, които подлежат на лицензиране и надзор от страна на компетентните органи на държавите - членки. Платежна институция може да бъде юридическо лице, установено в държава - членка, което е получило от компетентния орган на държавата - членка по произход лиценз за предоставяне и извършване на платежни услуги. За да бъде лицензирана, платежната институция

трябва да отговаря на редица изисквания, между които и такива за капитал, чийто размер е различен в зависимост от вида на предоставяните платежни услуги. По всяко време на извършване на дейността си, платежната институция е длъжна да разполага и със собствен капитал в размер, изчислен въз основа посочените в Директива 2007/64/ЕО методи за определянето му. Лицензът на платежна институция е валиден във всички държави - членки и дава възможност на съответната платежна институция да предоставя платежни услуги на територията на общността, съгласно принципа на свободно предоставяне на услуги и на свобода на установяване. Платежната институция може да осъществява своята дейност пряко или чрез клон и представител, както и да възложи на подизпълнител осъществяването на оперативни функции.

В законопроекта изчерпателно са изброени платежните услуги, които могат да предоставят лицензираните платежни институции: 1. услуги, свързани с внасянето на пари в брой по платежна сметка, както и свързаните с това операции по обслужване на платежна сметка; 2. услуги, свързани с теглене на пари в брой от платежна сметка, както и свързаните с това операции по обслужване на платежна сметка; 3. изпълнение на платежни операции, включително прехвърляне на средства по платежна сметка при доставчика на платежни услуги на ползвателя или при друг доставчик на платежни услуги: а) изпълнение на директни дебити, включително еднократни директни дебити; б) изпълнение на платежни операции чрез платежни карти или други подобни инструменти; в) изпълнение на кредитни преводи, включително нареждания за периодични преводи; 4. изпълнение на платежни операции, когато средствата са част от отпуснат на ползвателя на платежни услуги кредит: а) изпълнение на директни дебити, включително еднократни директни дебити; б) изпълнение на платежни операции чрез платежни карти или други подобни инструменти; в) изпълнение на кредитни преводи, включително нареждания за периодични преводи; 5. издаване на платежни инструменти и/или приемане на плащания с платежни инструменти; 6. изпълнение на налични парични преводи; 7. изпълнение на платежни операции, при които съгласието на платеца за изпълнение на платежната операция е дадено посредством телекомуникационно, цифрово или информационно устройство и плащането е извършено на оператора на телекомуникационна или информационна система или мрежа, който действа само като посредник между ползвателя на платежната услуга и доставчика на стоките или услугите.

Законопроектът въвежда изискване за защитни мерки, които платежните институции да прилагат по отношение на средствата, получени от ползвателите на платежни услуги. Защитата се реализира чрез забрана за смесване на средствата, получени от ползватели на платежни услуги или чрез друг доставчик на платежни услуги за изпълнение на платежни операции, със средствата на лице, което не е ползвател на платежни услуги.

Въведено е изискване за предоставяне на информация от доставчиците на ползвателите на платежни услуги преди и след извършване на еднократни платежни операции, както и за сключване на рамков договор за платежни услуги, с който се урежда бъдещото изпълнение на отделни или на поредица от платежни операции. Регламентирано е задължението на доставчика на платежни услуги да предостави на ползвателя на платежни услуги предварителна информация преди ползвателят да бъде обвързан с рамков договор, както и предоставянето на последваща информация за изпълнението на отделни платежни операции по рамковия договор.

Законопроектът урежда подробно правата и задълженията на страните при предоставянето на платежни услуги. Разгледан е редът за разрешаване на платежни операции и отговорностите на доставчика на платежни услуги и на платеца при неразрешени платежни операции, както и при неизпълнение и неточно изпълнение на платежни операции. Регламентирани са задълженията на доставчика и на ползвателя на платежни услуги при използването на платежни инструменти, доказването на автентичността и точното изпълнение на платежните операции и др.

В законопроекта подробно са разгледани условията за издаване на лиценз на оператор на платежна система, основанията за отказ и за отнемане на лиценз, като до голяма степен е възпроизведен съществуващия лицензионен режим в Закона за паричните преводи, електронните платежни инструменти и платежните системи (ЗППЕПИПС). С оглед особено важността на материята, в законопроекта е запазен раздела, посветен на Платежната система за брутен сетълмент в реално време (RINGS), изградена и оперирана от Българската народна банка (БНБ). Регламентирани са участниците в RINGS и ролята на БНБ като агент по сетълмента.

В глава пета от законопроекта „Електронни пари” са запазени разпоредбите от ЗППЕПИПС относно издаването на електронни пари, въвеждащи изискванията на Директива 2000/46/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 година относно предприемането, упражняването и надзора над дейността на институциите за електронни пари. В глава шеста, раздел втори „Окончателност на

сетълмента” са въведени изискванията на Директива 98/26/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 година относно окончателността на сетълмента в платежните системи и в системите за сетълмент на ценни книжа, като са отстранени някои несъответствия и пропуски, установени при въвеждане на Директивата в ЗППЕПИПС. На Помирителната комисия за платежни спорове към Комисията за защита на потребителите е възложено разрешаването на спорове между доставчици на платежни услуги и ползватели на платежни услуги.

Срокът за транспониране на Директива 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар в българското законодателство е 1 ноември 2009 г. Цялостното транспониране на Директивата налага приемането на представената нова нормативна уредба на платежните услуги, своевременно издаване на необходимите подзаконови актове, както и съответно адаптиране на съществуващите бизнес практики и процеси. Това определя целесъобразността от влизане на закона в сила 6 месеца от обнародването му в „Държавен вестник”.